

Zaman Gazetesi

03 ARALIK 2013

Herkül Millas

Her şey normal olsaydı dershanelerin eğitimdeki katkılarını ve sorunlarını tartışıyor olacaktık.

Gelecekte, futbol derken sporu, şiir derken edebiyatı, aşk derken çok güzel ve özel bir ilişkiyi aklımıza getireceğimiz günler olacak herhalde; özgürlük derken mahkemeleri, ideallerimiz derken hapsi, hiciv derken tazminat davalarını, kız derken gayrimeşru cinsel ilişkiyi düşünmeyeceğimiz günler de gelecek. Ama şu an çağrışımlar normal değil. Eğitim derken, anayasa güvenceleri, kanunların sınırları, ekonomik çıkarlar, işsiz kalacaklar, memuriyete alınacaklar, serbest piyasa ve girişim serbestisi, Avrupa Birliği müktesebatı, insan hakları ve ihlalleri, çıkar grupları geliyor gündeme. Bunlar tartışılıyor. Ben, “arada kaynayan” konuya değinmeye çalışacağım: eğitime.

Normali, bu konudaki araştırmaların ve raporların verilerini tartışmamızdı. Ne var ki bu konuda yapılanlar çok sınırlı. Dershaneler kapatılacak/dönüştürülecek ama elde istatistikî veri yok. Başarıları ne, eksiklikleri ne, aslında tam olarak bilmiyoruz. Güvendiğim Eğitim Reformu Girişimi (ERG), son günlerde yayınladığı bir belgede, bugüne kadar yapılmış dört çalışma grubunun altı tane yayınlanmış incelemesine dayanarak dershanelerin eğitim alanındaki katkılarını ve kapanmaları durumunda doğacak yarar ve zararı ele almış. Kişisel izlenimlere ve tahminlere dayanmayan bir çalışma sayılabilir bu toparlayıcı belge. Belli başlı sonuçları şöyle:

En başta dershaneler konusunda acele kararların alınmamasının gereği anlatılıyor. Nedeni basit: bu alanda bilgiler sınırlı. Bunun dışında bu sınırlı araştırmalar da oldukça eski. Beş tanesi 2005-2008 yıllarında ve ancak bir tanesi 2013 yılında yayınlanmış. Ayrıca bu araştırmalar doğrudan “kapanmayı/dönüştürmeyi” ele almamış; dershanelerin çeşitli konularıyla ilgilidirler. Şimdi, bu araştırmalara dayanarak yarar/zarar sonuçları çıkarma durumundayız.

Bu dezavantajlara rağmen bazı sonuçlara varmaya kalkışınca ERG şunları tespit edebilmiş: Dershaneye gitmek, üniversite programına yerleşme olasılığını % 9 oranında yükseltiyormuş; matematik ve fen alanlarında öğrenci başarısını da pozitif yönde etkiliyormuş. İlginç olan, bu etkinin doğrusal olmadığı ve dershaneye yılda 100 saatten fazla gitmenin üniversite giriş sınavında başarıya ek katkısının çok sınırlı olduğu imiş. Yani gençlerin dershanelerde yatıp kalkmaları da gerekmiyormuş. Araştırmaların bu bulguları kamuoyundaki genel izlenimler ile uyumluymuş: Türkiye'de dershaneye gitmek, üniversiteye giriş sınavında başarılı olmanın önemli belirleyicilerinden biridir. Yani verilerle halkın inancı uyum içinde.

ERG'nin raporuna göre “yüksek motivasyona sahip ve okul başarısı yüksek ancak düşük sosyoekonomik konuma sahip ailelerden gelen öğrencilerin de dershanelerden önemli ölçüde yararlandığı” anlaşılmaktadır. “Bu bulgu, dershanelerin belirli bir grup öğrenci için fırsat eşitliğini güçlendiren bir yönü bulunduğunu desteklemektedir.” Ailelerin kaynaklarının göz ardı edilemeyecek bir bölümü dershane ve özel ders harcamalarına yönlendirilmektedir. Bunun nedeni, öğrenciler, ama öğretmenler arasında da dershaneye yönelimin temel nedeninin okulda verilen eğitimin üniversiteye giriş sınavını kazanmak için yetersiz olduğu görüşü oldukça yaygın olmasıdır. Hatta, sınav hazırlığının ötesinde hem öğrenciler hem öğretmenler arasında, azımsanamayacak bir grup, dershanedeki eğitimin okuldaki eğitimden her bakımdan daha kaliteli olduğu izlenimine sahipmiş.

ERG belgesi nettir: “Özetle, dershanelere yönelim doğrudan nitelikli eğitim talebi ve üniversite giriş sınavlarındaki rekabet durumu ile ilişkilidir. Oysa dershanelerin kapatılması veya özel okula dönüştürülmesi gibi bir politika tercihinin Türkiye’de

1) eğitimin kalitesini ne ölçüde ve nasıl olumlu yönde etkileyeceği ve

2) üniversite giriş sınavlarında rekabetin önüne nasıl geçebileceği açık değildir.”

ERG'nin belgesinde, sayılara ve verilere dayanarak savunulan başka görüşler de var. Okullarda eğitim kalitesinin düşük olduğu vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin mesleki bilgi, beceri, değer ve tutumlarının gelişimini destekleyen, etkili öğrenme ve öğretme ortamları oluşturmanın gereği de hatırlatılmaktadır. Sonuç olarak şöyle denmektedir: “Karar vericilerin, dershanelerin kapatılması/özel okula dönüştürülmesinin Türkiye’deki her çocuğun nitelikli eğitime eşitlikçi biçimde erişmesine nasıl katkı yapacağını kamuoyuna veriler temelinde açıklamaları ve ilgili politika belgelerini ve dayanaklarını eğitimin tüm tarafları ile saydamca paylaşımları büyük önem taşımaktadır.”

Benim bildiğim, dershanelerin dolaylı biçimde sağladıkları başka yararları da var. Dershane “fırsatı” gençler için bir umuttur. Dershanelerin sağladığı olumlu beklenti ve üniversiteye erişme potansiyeli bir motivasyondur. Gençler bu “fırsatın” dürtüsüyle orta eğitimde de ek bir çaba gösterirler. Bu olay başka ülkelerde görülmüştür: pozitif ayrımcılıkla üniversiteye girme şanslarının arttığını gören öğrenciler, ortaöğretimde daha verimli olmuşlardır. Dershanelerin kapatılması tam tersi bir ruh haline neden olacaktır. Beklentilerin azalması, moral bozukluğu ve giderek eğitimde gevşemeye neden olacaktır.

Dershanelerin kapatılması, özel okulları da kalite açısından olumsuz etkileyecektir. Çünkü artık dershanelerin “rekabeti” okulları zorlamayacaktır. Bütün eğitim sistemi daha düşük bir düzeyde yeni bir dengede sakinleşecektir. Uzun sürede bu denge daha “eşitlikçi” bile olabilir; ama gençler için yararlı olmayacaktır. Eşitlik yeteneksizlikte sağlanacaktır.

Normal durumlarda temel kaygıların ve tartışılan konuların bu sorunlar olması gerekirken siyaset tartışılmakta. Ama bir bakıma belki siyasetin tartışılması normaldir, çünkü eğitim konusu her haliyle zaten siyasi konu olmuş. Anormal olan, eğitimin siyasileştirilmesi.